

บทที่ 4

ศักยภาพ โอกาสและแนวโน้มการขยายตัวของสาขาภิบาลแม่สาย

จากการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 – 7 (พ.ศ. 2530 – 2539) และการที่กระทรวงมหาดไทยได้ริเริ่ม กำหนดให้จังหวัดเชียงราย เป็น 1 ใน 6 จังหวัดนำร่อง (เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา แม่ฮ่องสอน) ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นแผนพัฒนาที่ร่วมกันจัดทำขึ้นระหว่างทุกส่วนราชการกับภาคเอกชนของจังหวัด โดยนำเอาแนวนโยบาย ข้อได้เปรียบหรือศักยภาพของแต่ละจังหวัดมาเป็นฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแบบใหม่ใน ลักษณะเชิงรุก กล่าวคือ มองด้านศักยภาพทรัพยากรของจังหวัดเป็นสำคัญว่ามีความเหมาะสมที่จะรองรับการพัฒนาจังหวัดในอนาคตได้อย่างไรบ้าง โดยเน้นวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลไปข้างหน้าในระยะ 5 – 10 ปี ว่ามีเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดไปในทิศทางใดบ้าง จากนโยบายของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่จังหวัดในการวางแผนแก้ไขปัญหาและกำหนดอนาคตของจังหวัดเอง

จังหวัดเชียงราย ได้กำหนดและดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด ซึ่งมีสาระสำคัญที่กำหนดในภารกิจหลักในการพัฒนา โดยมีจุดประสงค์ให้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนา การคมนาคม การท่องเที่ยว การค้าชายแดนของภูมิภาคนี้ เมื่อพิจารณาศักยภาพความพร้อมหลาย ๆ ด้านของอำเภอแม่สาย จะเห็นได้ว่า อำเภอแม่สายมีความพร้อมและเหมาะสมสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดเชียงรายเป็นอย่างดี

4.1 การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่สาขาภิบาลแม่สาย

การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่สาขาภิบาลแม่สายในการศึกษาค้นคว้า นี้ ได้ใช้เทคนิควิธีที่เรียกว่า Potential Surface Analysis หรือ "PSA" โดยตัวเลขที่แสดงบนแผนที่จะมีค่าสูง-ต่ำแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ โดยตัวเลขดังกล่าวจะแสดงถึงระดับศักยภาพของแต่ละบริเวณ จึงทำให้เราทราบสามารถมุ่งความสนใจและศึกษาในรายละเอียดเพื่อพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างถูกต้อง อนึ่งในการศึกษานี้ได้พิจารณาศักยภาพของพื้นที่ในการใช้ที่ดินของสาขาภิบาลแม่สายซึ่งมีด้านการค้าชายแดนแม่สาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของสาขาภิบาลแม่สาย และจะได้ทราบถึงแนวโน้มในการขยายตัวของเมืองตามศักยภาพของพื้นที่

4.1.1 การกำหนดปัจจัย

ปัจจัยที่ใช้วิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาพื้นที่ ในลักษณะที่เป็นตัวกำหนดที่ตั้งที่เหมาะสมต่อการใช้ที่ดินแต่ละประเภท แบ่งลักษณะของปัจจัยไว้ 3 ด้าน คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กายภาพ และสังคม ดังนี้

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนสภาพเศรษฐกิจภายในสุขาภิบาลแม่สาย ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง เส้นทางเดินรถประจำทาง ตลาดย่านการค้า แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพของถนน

ปัจจัยทางกายภาพ เป็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สุขาภิบาล ได้แก่ บริเวณที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง การให้บริการไฟฟ้า การให้บริการประปา และระบบการระบายน้ำเสีย

ปัจจัยทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การให้บริการสาธารณสุข สวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

4.1.2 การวัดค่าปัจจัย

ปัจจัยที่ได้กำหนดไว้ นำมาให้ค่าตามเกณฑ์หรือดัชนีการจัดที่กำหนดไว้ในแต่ละปัจจัยออกมาเป็นตัวเลข เมื่อได้ค่าตัวเลขของปัจจัยต่าง ๆ แล้ว แสดงค่าลงบนกริด (Grid) ในแผนที่แต่เนื่องจากค่าที่วัดนี้อาจจะมีหน่วยหรือช่วงคะแนนที่ต่างกัน จึงต้องปรับค่าของทุกปัจจัยให้เป็นหน่วยหรือมาตรฐานเดียวกัน (Normalization) การศึกษาครั้งนี้ใช้ช่วงค่าคะแนน 0 – 10 โดยใช้สูตร (S. Chapin Kaiscr, 1995 : 311) ดังนี้

$$P_{ij}^* = \frac{P_{ij}}{P_{i \max}} * K$$

P_{ij}^* = ค่าปรับในช่วงคะแนนฐาน K

P_{ij} = ค่าคะแนนดิบในแต่ละตัวในปัจจัย j

$P_{i \max}$ = ค่าคะแนนดิบที่มากที่สุดในปีปัจจัย i

K = ค่าฐานที่กำหนดใช้ในที่นี้เท่ากับ 10

4.1.3 ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์

ดำเนินการกำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาโดยการตีตารางกริด (Grid) ซึ่งในที่นี้กำหนดพื้นที่ศึกษาคอบคลุมพื้นที่สุขาภิบาลแม่สาย รวมจำนวน 197 ช่องกริด โดยกริดแต่ละช่องมีจำนวนเทียบเท่ากับพื้นที่ 0.0260 ตารางกิโลเมตร ส่วนการกำหนดค่าปัจจัย (Factors) สำหรับกิจกรรมการใช้ที่ดินแต่ละประเภท จะพิจารณาจากหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงและเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ในศึกษานี้จะพิจารณาเกณฑ์จัดอยู่ 5 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การให้บริการทางด้านสาธารณสุข-โภชนาการ-สาธารณสุขการขั้นพื้นฐาน
- 2) ลักษณะทางกายภาพ
- 3) การคมนาคมตามระยะทาง โดยพิจารณาว่าอยู่ใกล้หรือไกลจากจุดหรือแหล่งที่ให้บริการมากเท่าใด ค่าคะแนนในการวัดยิ่งต่ำลง
- 4) แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพของถนน

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาพื้นที่สุขาภิบาลแม่สายในแต่ละประเภทกิจกรรม และการให้ค่าน้ำหนัก

ลำดับที่	ปัจจัย	ลักษณะปัจจัย	ประเภทการใช้ที่ดิน		การให้ค่าน้ำหนัก
			การค้า	การท่องเที่ยว	
1.	ความสะดวกในการเข้าถึง	เศรษฐกิจ			2
2.	เส้นทางเดินรถประจำทาง	เศรษฐกิจ			1
3.	ตลาดย่านการค้า	เศรษฐกิจ			2
4.	แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพของถนน	เศรษฐกิจ			1
5.	บริเวณที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง	กายภาพ			2
6.	การให้บริการไฟฟ้า	กายภาพ			2
7.	การให้บริการประปา	กายภาพ			2
8.	ระบบการระบายน้ำเสีย	กายภาพ			2
9.	การให้บริการสาธารณสุข	สังคม			2
10.	สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อน	สังคม			1

หมายเหตุ : ปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพ

4.1.4 เกณฑ์ในการวัดค่าปัจจัยแต่ละตัว

1) ความสะดวกในการเข้าถึง

ความสะดวกในการเข้าถึง หรือตำแหน่งที่มีความสามารถในการเข้าถึง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการเข้าสู่พื้นที่และจะเกิดความสัมพันธ์โดยตรงกับโครงข่ายถนน ซึ่งพื้นที่การค้าและการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเข้าไปตั้งในทำเลที่มีความสะดวกในการเข้าออกและขนส่งสินค้าได้ดี ในการศึกษานี้จะพิจารณาจากระยะทางเดินด้วยเท้า (Walking distance) จากถนนสายหลักที่มีระยะห่างระหว่าง 500 เมตร (United Nations, 1997 : 138) โดยมีค่าคะแนนซึ่งกำหนดตามระยะทางห่างของถนนดังนี้

ระยะห่างจากถนน (เมตร)	ค่าคะแนน	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
0 – 500	4	10.0
501 – 1,000	3	7.5
1,001 – 1,500	2	5.0
1,501 – 2,000	1	2.5
มากกว่า 2,000	0	0.0

2) เส้นทางเดินรถประจำทาง

เส้นทางเดินรถประจำทาง เป็นการบริการด้านขนส่งสาธารณะ ถือเป็นบริการที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึง โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มียานต์ส่วนตัวในการพิจารณาจะให้ความสำคัญกับถนนที่มีรถโดยสารบริการมากจะมีคะแนนสูง จะใช้เกณฑ์การพิจารณาในแต่ละถนนดังนี้

การคมนาคมโดยรถประจำทาง	ค่าคะแนนเส้นทางรถประจำทาง	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
พื้นที่ศึกษามีรถประจำทางแล่นผ่าน	10	10

3) ตลาดย่านการค้า

ตลาดย่านการค้า เป็นปัจจัยสำคัญในการให้บริการแก่ชุมชน โดยพิจารณาจากการให้บริการคิดเป็นระยะทางใกล้-ไกล ซึ่งพื้นที่ศึกษาที่เป็นพื้นที่การค้าพาณิชยกรรมบริเวณสองฟากถนนสายหลัก ก่อนถึงสะพานมิตรภาพไทย-พม่า ถือได้ว่าเป็นย่านการค้าพาณิชยกรรมที่สำคัญของสุขาภิบาลแม่สาย และบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่า (สะพานท่าขี้เหล็ก) ถือได้ว่าเป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญของสุขาภิบาลแม่สาย เช่นเดียวกัน ในการศึกษาจะใช้ระยะทางรัศมีโดยรอบบริเวณฝั่งประเทศไทย ประมาณ 1 กิโลเมตร ดังนั้นการให้ค่าคะแนนจึงสามารถให้คะแนนได้ดังนี้

ระยะห่างจะสะพาน มิตรภาพไทย-พม่า (เมตร)	ค่าคะแนน	
	คะแนนดิบ	คะแนนดิบ
0 – 250	4	10.0
251 – 500	3	7.5
501 – 750	2	5.0
751 – 1,000	1	2.5
มากกว่า 1,000 เมตร	0	0.0

4) แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพของถนน

แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพของถนน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการเข้าสู่พื้นที่ได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นในอนาคต การเพิ่มประสิทธิภาพของถนนที่มีอยู่แล้วได้แก่ โครงการปรับปรุงถนนสายหลัก (พหลโยธิน) ให้เป็นถนนสี่เลน โครงการถนนเลี้ยวเมือง โครงการปรับปรุงถนนเลียบลำน้ำสาย สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพโดยการสร้างถนนใหม่ ได้แก่ โครงการถนนวงแหวนรอบนอกมาเชื่อมต่อกับทางหลวงสายหลัก (พหลโยธิน) เกณฑ์การพิจารณาให้ค่าคะแนนจะใช้ระยะห่างจากถนนเดิมและถนนโครงการ ดังนี้

ระยะห่างจากถนน (เมตร)	ค่าคะแนนการเพิ่มประสิทธิภาพของถนน	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
0 – 1,000 โครงการถนนเดิม	5	10
0 – 1,000 โครงการถนนใหม่	3	6
มากกว่า 1,000 เมตร	0	0

5) บริเวณที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วม

ปัญหาน้ำท่วมขัง เป็นปัจจัยทางด้านกายภาพของที่สร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่ที่มีปัญหาน้ำท่วมขังอยู่เสมอโดยเฉพาะถ้าบริเวณนั้นเป็นแหล่งการค้าพาณิชยกรรม และแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น บริเวณพื้นที่ใดที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขังย่อมมีแนวโน้มการพัฒนาพื้นที่ที่ดีกว่า สำหรับสุขาภิบาลแม่สายมีบริเวณที่มีปัญหาน้ำท่วมขังอันเนื่องมาจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพที่ดีและเพียงพอ โดยพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมขังเสมอ อยู่ทางด้านตะวันออกของถนนสายหลัก (ถนนพหลโยธิน) บริเวณก่อนถึงสะพานมิตรภาพไทย-พม่า ไปจนจรดแม่น้ำสาย สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนพื้นที่ มีดังนี้

ลักษณะพื้นที่	ค่าคะแนนพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
พื้นที่บริเวณที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	10	10
พื้นที่บริเวณที่มีปัญหาน้ำท่วม	0	0

6) การให้บริการไฟฟ้า

ไฟฟ้า เป็นระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ภาครัฐจำเป็นต้องจัดหาได้แก่ชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมีความสะดวกยิ่งขึ้น เพราะสามารถจัดบริการให้ทั่วถึงทั้งชุมชนได้ โดยถนนทุกสายมีไฟฟ้า ทุกบ้านมีระบบไฟฟ้าใช้ สำหรับสุขาภิบาลแม่สายได้รับการให้บริการไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงรายได้ทั่วถึงทั้งพื้นที่ ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนพื้นที่มีดังนี้

ขอบเขตการให้บริการ	ค่าคะแนนพื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้า	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
พื้นที่ที่ได้รับบริการด้านไฟฟ้า	10	10
พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการด้านไฟฟ้า	0	0

7) การให้บริการประปา

การบริการด้านประปา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมในพื้นที่ให้ได้รับความสะดวก ในด้านการอุปโภค บริโภค และใช้ในกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการอุตสาหกรรม โรงงาน และการบริการท่องเที่ยว ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนพื้นที่มีดังนี้

ขอบเขตการให้บริการ	ค่าคะแนนพื้นที่ที่ได้รับการประปา	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
พื้นที่ที่ได้รับการด้านประปา	10	10
พื้นที่ที่ไม่ได้รับการด้านประปา	0	0

8) ระบบระบายน้ำเสีย

ระบบระบายน้ำเสียภายในชุมชนถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวันน้ำเสียหรือน้ำทิ้งที่เกิดจากกิจกรรมในชุมชนมีปริมาณค่อนข้างมากขึ้นอยู่กับชุมชน ถ้าชุมชนนั้นหรือบริเวณที่ประกอบกิจกรรมนั้น มิได้จัดเตรียมระบบระบายน้ำเสียสาธารณะไว้ให้ดีหรืออย่างเพียงพอ ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาตามมาได้ เช่น อาจเกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากไม่สามารถระบายน้ำเสียไปกำจัดได้ ปัญหาน้ำท่วมขัง ปัญหาโรคระบาดและมลพิษเพราะความไม่เป็นระบบในการกำจัดน้ำทิ้งเนื่องจากต่างคนต่างทำโดยไร้มาตรฐานและไม่ถูกหลักสุขอนามัย เป็นต้น ในการศึกษานี้มีเกณฑ์การให้ค่าคะแนนพื้นที่บริเวณที่มีระบบระบายน้ำเสียดังนี้

ลักษณะพื้นที่	ค่าคะแนน	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
พื้นที่ที่มีระบบระบายน้ำเสียสาธารณะ	10	10
พื้นที่ที่ไม่มีระบบระบายน้ำเสียสาธารณะ	0	0

9) การให้บริการสาธารณสุข

การให้บริการสาธารณสุขแก่ชุมชน เป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญในการประกอบการพิจารณาเลือกที่ตั้งเพื่อการค้า และแหล่งท่องเที่ยว ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาจากระยะทางจากพื้นที่การค้าและแหล่งท่องเที่ยวไปยังสถานบริการสาธารณสุข ซึ่งในที่นี้หมายถึงโรงพยาบาลแม่สาย (ไม่รวมคลินิก) และจากเกณฑ์มาตรฐานกำหนดรัศมีการให้บริการ 1.6 กิโลเมตร เป็นระยะสูงสุดในการให้บริการ (De Chiara Koppe man, 1975 : 56) แต่เพื่อให้เหมาะสมกับตารางกริดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงกำหนดให้มีรัศมีการเป็น 1.5 กิโลเมตร และได้กำหนดเกณฑ์ให้ค่าคะแนนดังนี้

ขอบเขตการให้บริการ (เมตร)	ค่าคะแนนการบริการสาธารณสุข	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
0 – 500	3	10.0
501 – 1,000	2	6.7
1,001 – 1,500	1	3.3
มากกว่า 1,500 เมตร	0	0.0

10) สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อน

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งได้แก่ สวนสาธารณะภายในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้ชุมชนสามารถใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมสันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน และบางแห่งใช้เป็นแหล่งจุดแวะพักสำหรับนักท่องเที่ยวได้ด้วย การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รัศมีการบริการสวนสาธารณะเพื่อให้เหมาะสมกับตารางกริดที่ใช้ประมาณ 2 กิโลเมตร โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระยะห่างจากสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อน (เมตร)	ค่าคะแนน	
	คะแนนดิบ	ค่าปรับ
0 - 500	4	10.0
501 - 1,000	3	7.5
1,001 - 1,500	2	5.0
1,501 - 2,000	1	2.5
มากกว่า 2,000 เมตร	0	0.0

4.1.5 ศักยภาพของพื้นที่สุขาภิบาลแม่สาย

ในการศึกษานี้ ได้แบ่งระดับศักยภาพของพื้นที่ออกเป็น 3 ระดับซึ่งแบ่งตามค่าคะแนนจาก 0 - 153 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ระดับศักยภาพแห่งการพัฒนาพื้นที่

ระดับศักยภาพ	ค่าคะแนน
ศักยภาพต่ำ	0 - 51
ศักยภาพปานกลาง	52 - 102
ศักยภาพสูง	103 - 153

ศักยภาพแห่งการพัฒนาของพื้นที่สุขาภิบาลแม่สาย พบว่า ค่าตัวเลขซึ่งแสดงถึงศักยภาพแห่งการพัฒนาพื้นที่มีค่าตั้งแต่ 5 - 153 แสดงให้เห็นว่า บริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการค้าและการท่องเที่ยวของสุขาภิบาลแม่สายได้แก่ บริเวณสองฟากถนนสายหลัก (ถนนพหลโยธิน) โดยมีระยะเริ่มจากถนนของแต่ละฟากรัศมีประมาณ 750 เมตร ทั้งนี้บริเวณดังกล่าวไม่มีแนวเริ่มตั้งแต่ บริเวณตั้งแต่ที่ว่าการอำเภอแม่สายขึ้นไปจนกระทั่งถึงด่านพรมแดนแม่สาย (บริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่า) และมีค่าคะแนนสูงสุด (153 คะแนน) บริเวณฝั่งตะวันตกของถนนสายหลักช่วงก่อนถึงถนนศรีสมุทร รัศมีประมาณ 250 เมตร จากถนนศรีสมุทรลงมาทางใต้ และบริเวณฝั่งตรงข้ามด้านตะวันออก มีค่าคะแนนเท่ากับ 130 และเมื่อลองทางด้านใต้ก็จะมีความเพิ่มขึ้นเป็น 150 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริเวณช่วงดังกล่าวมีความพร้อมในด้านปัจจัยต่าง ๆ

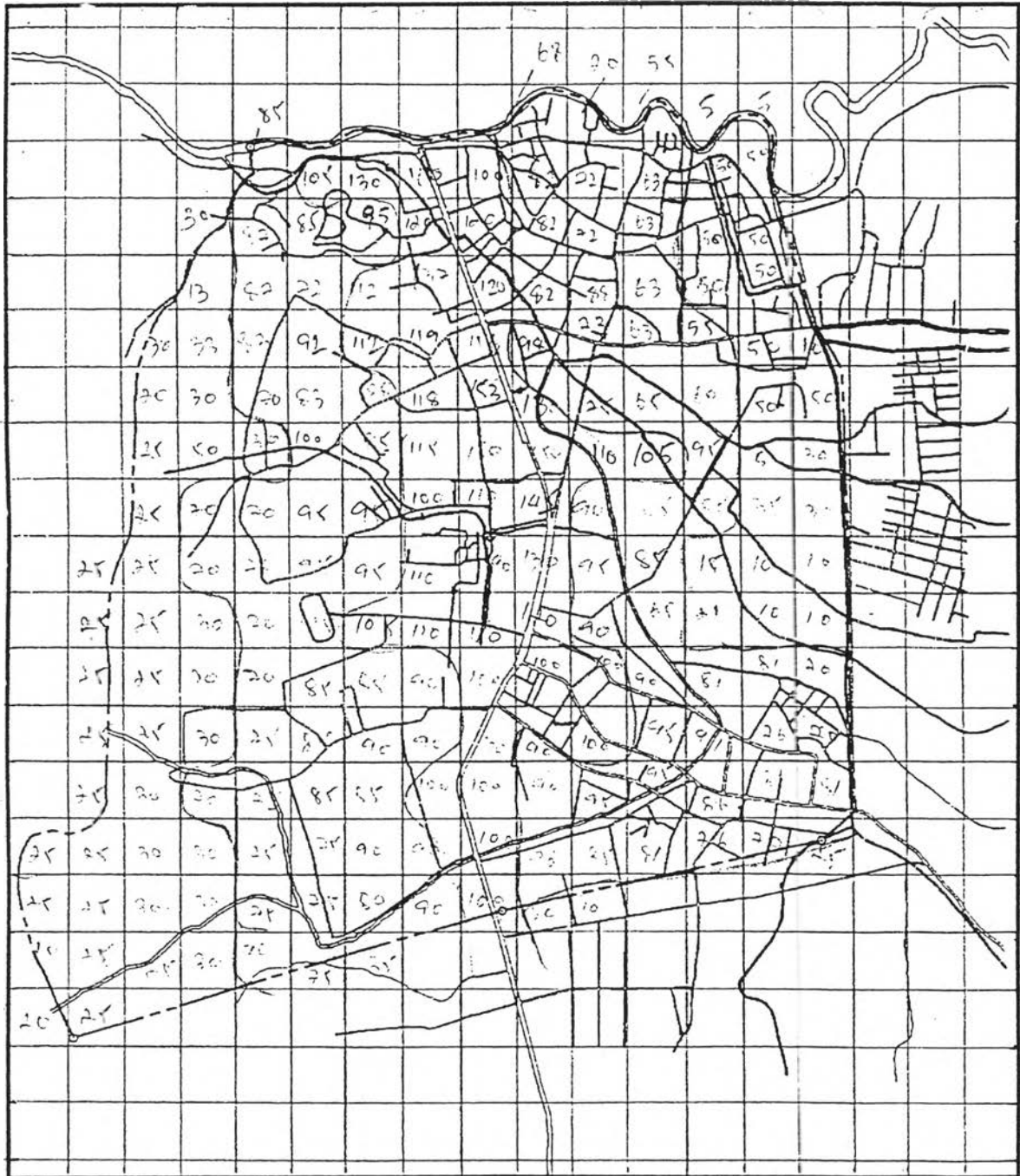
ดังที่กล่าวแล้ว ในพื้นที่ที่ได้ทำการใช้เทคนิค PSA แล้วมีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนานั้น จะเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้พัฒนาให้เป็นย่านการค้า และสถาบันราชการแล้วเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง เนื่องจากติดกับถนนสายหลัก คือทางหลวงหมายเลข 110 และบริเวณทางแยกของทางหลวงหมายเลข 110 กับถนนปายาง ซึ่งเป็นถนนที่สามารถใช้เป็นถนนเลี้ยวเมืองและสามารถเดินทางต่อไปยังอำเภอเชียงแสน และอำเภอเวียงของได้ จะเห็นได้ว่าพื้นที่เหล่านี้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มพื้นที่ จะเห็นได้ว่าเป็นย่านการค้า และศูนย์ราชการ และมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ถ้าหากจะพัฒนาในพื้นที่นี้ก็ควรมีการปรับปรุง แก้ไข ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาจราจร ให้ดีขึ้น

ส่วนพื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาปานกลางนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่ถัดจากถนนสายหลักทั้งสองข้าง คือในด้านตะวันตก และตะวันออกของถนน เป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้เป็นย่านการค้า และการบริการด้านการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่าง ที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์การค้า หรือสถานที่จอดรถ หรือศูนย์บริการการท่องเที่ยวได้ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มที่จะขยายตัวของการพัฒนาเมืองนั้นจะขยายตามแนวถนนสายหลัก คือทางหลวงหมายเลข 110 และขยายออกทางด้านถนนปายาง คือทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จะเห็นได้ว่าในพื้นที่นี้จะมีร้านค้า ร้านอาหาร หมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมากมาย

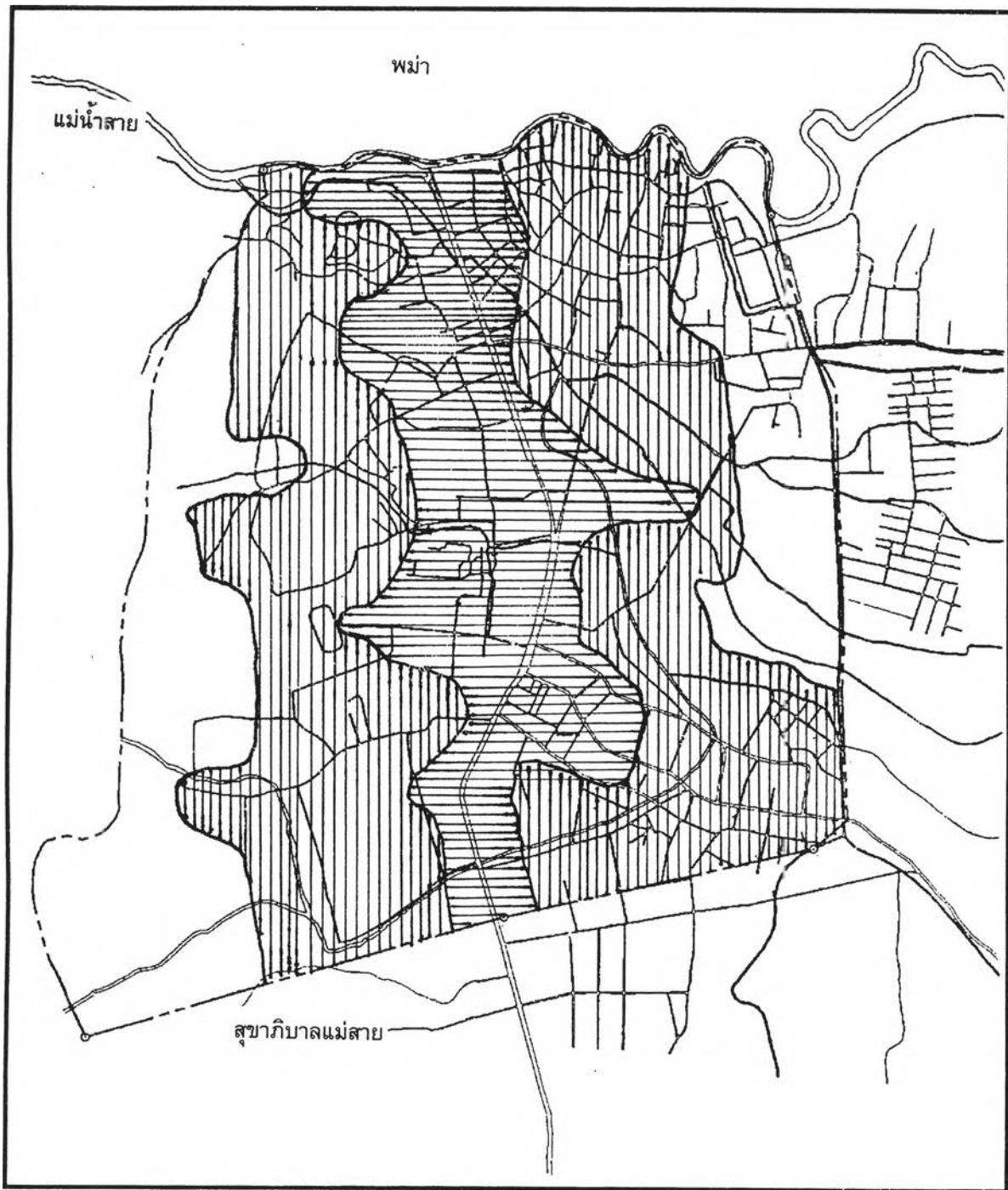
สำหรับพื้นที่ของสุขาภิบาลแม่สายที่มีศักยภาพแห่งการพัฒนาพื้นที่ด้านการค้าและการท่องเที่ยวค่อนข้างต่ำ จะเป็นพื้นที่ที่อยู่รอบนอกบริเวณแนวเขตสุขาภิบาลทั้งด้านทิศตะวันตกและทิศตะวันออกทางด้านทิศตะวันออกจะเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นน้อยประเภทหมู่บ้านจัดสรร และเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับเขตที่ได้รับน้ำจากคลองชลประทาน ส่วนทางด้านทิศตะวันตกจะเป็นเขตที่มีความลาดชัน และมีเทือกเขา จะเป็นพื้นที่การเกษตร และเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการต่าง ๆ จึงไม่สามารถที่จะใช้พัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สำหรับการค้าและการท่องเที่ยวได้

แนวโน้มในการพัฒนาพื้นที่ของสุขาภิบาลแม่สาย ได้ขยายตัวลงไปทางทิศใต้ตามทางหลวงหมายเลข 110 เป็นการขยายตัวของสถานประกอบการพาณิชย์ต่าง ๆ เช่น ร้านค้า โรงแรม เกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ตลอดจนสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการค้าต่าง ๆ และขยายตัวไปทางตะวันออกของเมืองคือ ถนนปายาง ซึ่งใช้เป็นเส้นทางเลี้ยวเมืองได้ มีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการต่างๆ ทั้งร้านค้า ร้านอาหาร และมีหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เริ่มมีประชากรอาศัยหนาแน่นมากขึ้นเนื่องจากถนนสายนี้สามารถเดินทางบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 1290 เพื่อเดินทางไปยังอำเภอเชียงแสน และอำเภอเวียงของได้

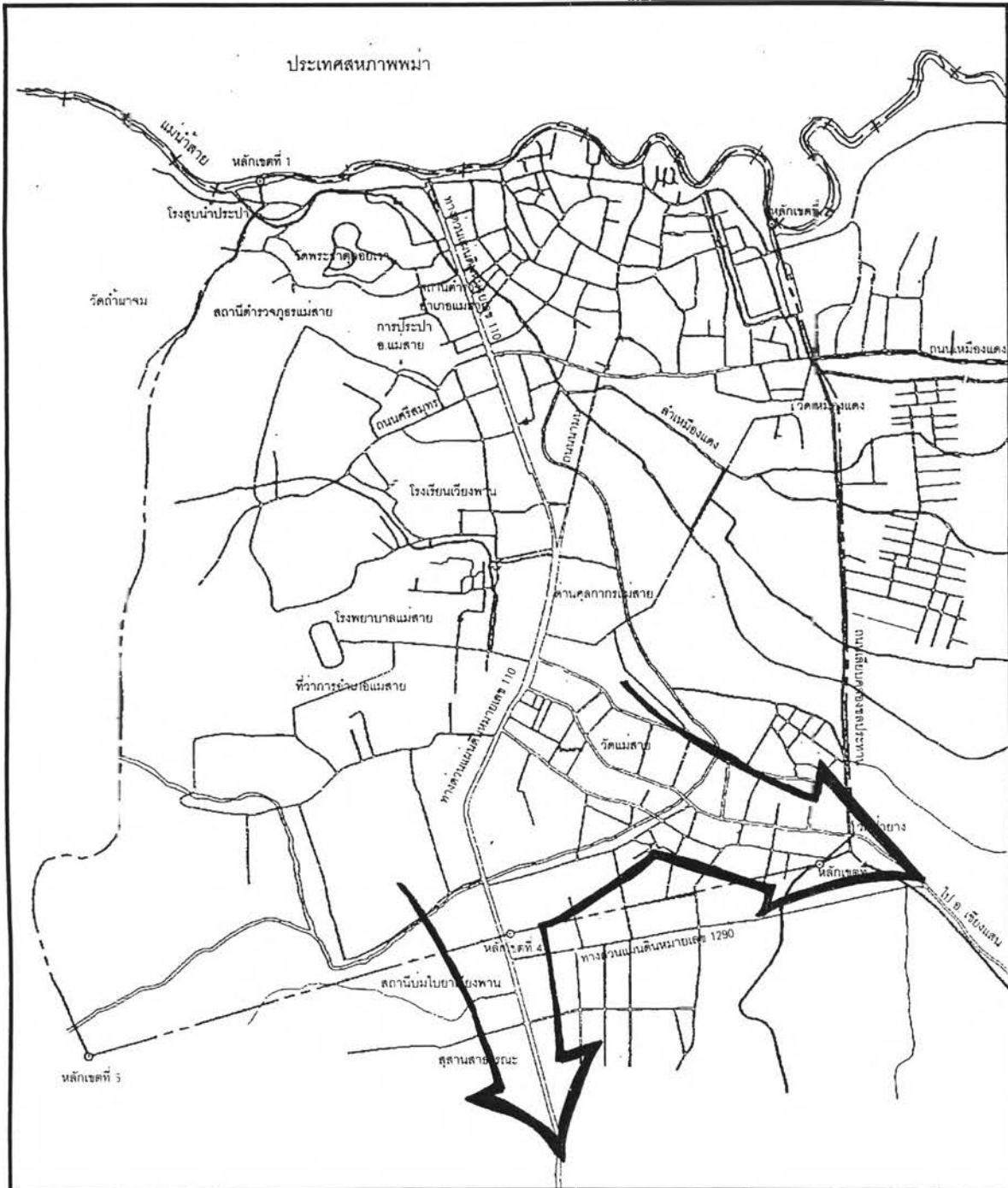

รูปที่ 4.1 แสดงการคำนวณศักยภาพแห่งการพัฒนาของพื้นที่สุขาภิบาลแม่สาย

4.2 แสดงผลของศักยภาพแห่งการพัฒนายของพื้นที่สุขาภิบาลแม่สาย

-
พื้นที่ที่มีศักยภาพสูง
-
พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลาง
-
พื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำ

แนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวและการค้าชายแดน กรณีศึกษาสุขาภิบาลแมสวาย

แสดง : แนวโน้มการขยายตัวของสุขาภิบาลแมสวาย

แผนที่ 4.3

สัญลักษณ์

- เขตสุขาภิบาล
- + - เขตประเทศ
- === ถนน
- ~ แม่น้ำ

ทิศทางการขยายตัว

มาตราส่วน :

4.1.6 การใช้ประโยชน์พื้นที่สุขาภิบาลแม่สายในอนาคต

จากสภาพการใช้ประโยชน์พื้นที่ของสุขาภิบาลแม่สาย พ.ศ. 2540 และที่ผ่านมา ทำให้คาดการณ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ในอนาคตข้างหน้าประมาณ 10 – 20 ปี ได้ดังนี้

1) การขยายตัวของการใช้ประโยชน์พื้นที่ของสุขาภิบาลแม่สาย มีแนวโน้มขยายตัวไปตามฟากตะวันออกของถนนถนนสายหลักลงไปทางด้านทิศใต้ เริ่มจากบริเวณตั้งแต่สะพานมิตรภาพไทย-พม่า ลงมาทางด้านใต้จนกระทั่งก่อนถึงสำนักงานศุลกากรแม่สาย บริเวณทางแยกเข้าถนนนามน เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่าง และมีความเหมาะสมในการขยายตัวของชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่สังเกตว่า ได้มีการรื้อถอนอาคารสิ่งก่อสร้างเดิมที่มีสภาพทรุดโทรมออก และก่อสร้างอาคารใหม่ในลักษณะอาคารพาณิชย์ทดแทนแล้วบ้างบางส่วน และบางช่วงมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่ง ว่างเปล่า เหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นศูนย์การค้าเช่นเดียวกับไนท์บาร์ซาร์ของจังหวัดเชียงใหม่ พัฒนาก่อสร้างอาคารพาณิชย์ จัดเป็นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว และสวนสาธารณะ สวนหย่อมเพื่อการพักผ่อนได้อย่างดี เพราะอยู่ไม่ไกลจากสะพานมิตรภาพไทย-พม่า มากนัก ปกติในช่วงเทศกาลหาที่จอดรถได้ยาก นักท่องเที่ยวมักจอดรถในบริเวณดังกล่าวแล้วเดินไปเที่ยวชมยังสะพานและเมืองท่าขี้เหล็กอยู่แล้ว

ในขณะที่ฝั่งตะวันตกของถนนสายหลักตั้งแต่สะพานมิตรภาพไทย-พม่า ลงไปทางด้านทิศใต้ จนถึงที่ว่าการอำเภอแม่สาย พื้นที่ได้ถูกใช้เป็นโรงเรียน โรงพยาบาล และสถานที่ราชการเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่มีพื้นที่ว่างและไม่เหมาะสมที่จะขยายเป็นชุมชน

2) พื้นที่ด้านทิศตะวันออกของสุขาภิบาลแม่สาย บริเวณคลองชลประทานได้มีการจัดสร้างเป็นหมู่บ้านจัดสรรและมีประชาชนเข้าไปใช้พื้นที่ดังกล่าวมากขึ้นบ้างแล้ว ในอนาคตจึงเป็นไปได้อย่างยิ่งว่าพื้นที่บริเวณนี้และใกล้เคียงจะถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่หนาแน่นอีกแห่งหนึ่งของอำเภอแม่สาย

3) พื้นที่บริเวณถนนสายรองที่เชื่อมจากถนนพหลโยธินไปยังอำเภอเชียงแสน โดยเฉพาะในระยะต้น ๆ ของถนน สังเกตได้ว่าได้มีการขยายตัวของชุมชนเข้าไปใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวกันมากขึ้น ทั้งประเภทร้านค้า ร้านอาหาร บ้านเรือนที่อยู่อาศัย แต่ยังไม่หนาแน่นมากนัก ส่วนพื้นที่ถัดไปยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในอนาคตคาดว่าจะมีการลงทุนในพื้นที่สองฟากของแนวถนนในลักษณะสวนอาหาร และบ้านจัดสรรมากขึ้น

4) พื้นที่บริเวณศูนย์การค้าด้านใต้แห่งใหม่ (ศูนย์การค้าเจมส์สโตน) เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ใช้ในการทำนา และได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ และทาวน์เฮาส์ที่พักอาศัย ในระยะที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายโครงการที่ตั้งไว้มากนัก แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีพื้นที่ว่างซึ่งเคยจะมีการขยายตัวพัฒนาเป็นชุมชนและเป็นศูนย์กลางธุรกิจแห่งใหม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก

ประการที่หนึ่ง บริเวณพื้นที่แห่งนี้ได้มีการพัฒนา จัดเตรียมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการไว้ครบสมบูรณ์เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ประการที่สอง พื้นที่บริเวณฝั่งตะวันตกของถนนสายหลักก่อนถึงบริเวณศูนย์การค้าแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ราชการ จึงไม่มีพื้นที่ว่าง และไม่เหมาะสมที่จะขยายเป็นชุมชนเท่ากับบริเวณศูนย์การค้าแห่งนี้

ประการที่สาม พื้นที่ด้านทิศใต้และด้านตะวันตก (ด้านหลัง) ของศูนย์การค้าแห่งนี้ยังเป็นพื้นที่ที่ใช้ในทางเกษตรกรรม และทำนา บางส่วนเป็นพื้นที่ว่าง ดังนั้นจึงสามารถขยายตัวออกทางด้านข้างได้

จากรายงานการศึกษาความเหมาะสมสุขาภิบาลแม่สายของกรมโยธาธิการ พ.ศ. 2541 เกี่ยวกับโครงการศึกษาความเหมาะสมโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองชายแดน กลุ่มพื้นที่ 1 ได้เสนอแนะการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตของสุขาภิบาลแม่สาย โดยพิจารณาจากลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนสภาพปัญหา แนวโน้มการขยายตัวของชุมชน โครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับสุขาภิบาลแม่สาย และจำนวนประชากรในอนาคต นำมากำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่ในอนาคตของสุขาภิบาลแม่สาย ซึ่งได้เสนอแนะไว้ดังนี้

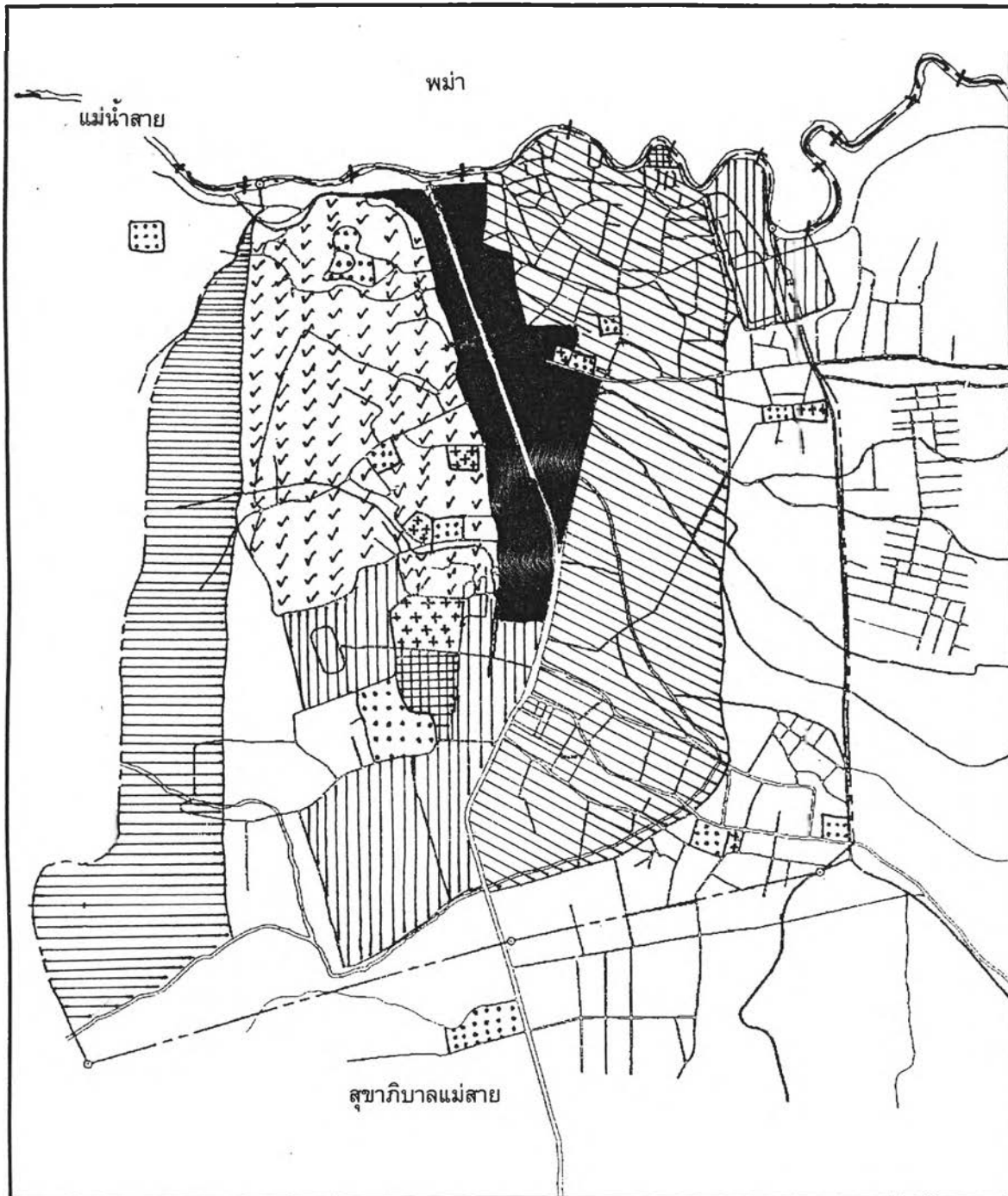
1) การขยายตัวของการใช้ประโยชน์พื้นที่ จะขยายตามสัดส่วนประชากรที่เพิ่มขึ้น และพิจารณาประกอบกับมาตรฐานของกรมการผังเมือง การกำหนดประเภทที่อยู่อาศัยในอนาคต แบ่งออกเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ความหนาแน่น 18 คนต่อไร่ ขนาดที่ดิน 100 ตารางวาขึ้นไป ลักษณะบ้านเดี่ยว 1 หรือ 2 ชั้น ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ความหนาแน่น 48 คนต่อไร่ ขนาด ที่ดิน 40 ตารางวา ลักษณะบ้านเดี่ยว-บ้านแฝดหรือบ้านเดี่ยว 2 ชั้น ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ความหนาแน่น 60 คนต่อไร่ ขนาดที่ดิน 20 ตารางวา ลักษณะบ้านเป็นบ้านแถวประเภท 3 หรือ 4 ชั้น แฟลต อพาร์ทเมนท์และคอนโดมิเนียม

สำหรับพื้นที่พาณิชยกรรมที่เป็นศูนย์การค้าที่ตั้งอยู่ในทำเลโครงข่ายถนนสายสำคัญและทางแยกของถนนที่มีศักยภาพทางการค้าซึ่งเรียกว่า Shopping District เป็นการรวมการค้าแบบ Strip Commercial transient และ Strip Commercial Non transient กล่าวคือ เป็นการบริการทั้งประชากรในชุมชน ลูกค้าสัญจร และนักท่องเที่ยว สำหรับประชากร 5,000 – 250,000 คน จะมีย่านการค้าขนาด 5 – 60 เอเคอร์ (2 – 24 ไร่) โดยให้การขยายตัวของพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินขยายออกจากพื้นที่เดิมเพื่อประหยัดกำหนดย่านการค้าบริเวณการค้าเดิมย่านเขตแดน เพื่อบริการนักท่องเที่ยว และชุมชนในเขตสุขาภิบาล

2) อุตสาหกรรมให้อยู่นอกเขตสุขาภิบาล เนื่องจากสุขาภิบาลแม่สายเป็นเมืองส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน จึงไม่ควรให้มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่สุขาภิบาล ยกเว้นอุตสาหกรรมบริการ เช่น อู่รถมรยนต์

3) กำหนดพื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการริมแม่น้ำสายและคลองเหมืองแดง ที่ผ่านในชุมชนสองฝั่งคลองข้างละ 10 เมตร หรือเท่าที่จะสามารถปลูกต้นไม้ริมคลองได้

4) พื้นที่สถาบันการศึกษา ศาสนา และสถาบันราชการ กำหนดไว้ในพื้นที่เดิมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

แนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวและการค้าชายแดน กรณีศึกษาสุขาภิบาลแม่สาย

แสดง : การใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

แผนที่ 4.4

สัญลักษณ์

	ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย		ที่ดินประเภทธุรกิจพาณิชยกรรม
	ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
	ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก		ที่ดินประเภทสถาบันการศาสนา
	ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม		ที่ดินประเภทสถาบันราชการ
	ที่ดินเพื่อสหกรณ์การเกษตรและรักษาคุณภาพแวดล้อม		การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

มาตราส่วน :

5) พื้นที่เกษตรกรรม กำหนดไว้ด้านตะวันตกของพื้นที่สุขาภิบาล ซึ่งอยู่ติดป่าสงวนแห่งชาติ ดอยนางนอน ส่วนทางด้านตะวันออกซึ่งมีคลองชลประทานไหลผ่านคาดว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า พื้นที่บริเวณดังกล่าวจะถูกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในรูปแบบบ้านจัดสรรรुकล้ำพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณนี้ ปัจจุบันฝั่งตะวันออกของคลองชลประทานมีบ้านจัดสรรเกิดขึ้น และมีการตัดถนนของกรมโยธาธิการเป็นทางเลีย้งเมืองห่างจากเขตสุขาภิบาลออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งจะเป็นตัวดึงดูดให้การขยายตัวของชุมชนออกมาด้านตะวันออก จนถึงทางเลีย้งเมืองสายดังกล่าว

4.2 โอกาสการพัฒนาของสุขาภิบาลแม่สาย

จากศักยภาพความพร้อมของอำเภอแม่เ้าย อันประกอบด้วย ศักยภาพด้านตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ด้านความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ การค้า และกาลงทุน และด้านการท่องเที่ยว ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้อำเภอแม่สายมีโอกาที่สำคัญในหลาย ๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

4.2.1 โอกาสการเป็นศูนย์กลางคมนาคมระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน

อำเภอแม่สาย อยู่ไม่ไกลจากมณฑลที่สำคัญทางภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะมณฑลยูนนาน ซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือของอำเภอแม่สายประมาณสองร้อยกว่ากิโลเมตร ผ่านทางสาธารณรัฐเมียนมาร์ และ สปป.ลาว เมื่อพิจารณาถึงสภาพของมณฑลยูนนาน เชนวน กวางสี กวางตุ้ง และมณฑลกุ้ยโจว จะเห็นว่า มณฑลเหล่านี้ตั้งอยู่ด้านในของประเทศจีน มีลักษณะของแผ่นดินที่ถูกปิดล้อม (Land locked) ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือ เมืองท่าชายทะเล และเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละเขตของจีนห่างไกลกันหลายพันกิโลเมตร จึงทำให้การออกสู่ทะเลโดยอาศัยเส้นทางภายในประเทศยาวไกล เป็นไปด้วยความยากลำบาก และเกินกว่าที่ความเจริญในเขตอื่น ๆ จะแผ่กระจายเข้าถึง รัฐบาลจีนได้เล็งเห็นความด้วยโอกาสในจุดนี้ของตน ขณะเดียวกันก็เล็งเห็นศักยภาพของประเทศเพื่อนบ้านทางใต้ เช่น ประเทศไทย จึงประกาศใช้นโยบาย "เปิดประตูมุ่งสู่ใต้" โดยเพิ่มความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ สาธารณรัฐเมียนมาร์ สปป.ลาว และประเทศไทย เพื่อหาทางออกสู่ทะเลอันเป็นการลดต้นทุนด้านการขนส่ง ที่จีนจะสามารถแข่งขันด้านการค้ากับตลาดโลกได้

ดังนั้น เมื่อมีการประสานความร่วมมือ 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ไทย เมียนมาร์ สปป.ลาว และจีน จึงมีแผนโครงการก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่จะเชื่อมต้อจากเมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน ของจีน มายังอำเภอแม่สาย ของไทย 2 เส้นทาง คือ

1) โครงข่ายถนนเชื่อมจีนตอนใต้ – เมียนมาร์ – ไทย สาย คุนหมิง – เชียงรุ่ง – ต้าหลัว – เชียงราย ระยะทางประมาณ 245 กิโลเมตร โดยรัฐบาลไทยได้อนุมัติงบประมาณ 300 ล้านบาท เมื่อวันที่

15 มิถุนายน 2536 โดยเป็นสินเชื่อระยะยาว เพื่อช่วยเหลือแก่สาธารณรัฐเมียนมาร์ ในการพัฒนาทางท่า ซีเหล็ก - เชียงตุง ระยะทาง 164 กิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ทางเมียนมาร์ได้ให้สัมปทานการก่อสร้างแก่ภาคเอกชนไทยเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง

2) โครงการสร้างถนนสายบ่อเต็น (ชายแดนจีน) - หลวงน้ำทา (สปป.ลาว) - เวียงจันทน์ - เชียงของ ระยะทางประมาณ 254 กิโลเมตร ในช่วงจากชายแดนไทย - บ้านเวียงจันทน์ ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร และช่วง ห้วยทราย - บ้านเวียงจันทน์ ระยะทาง 100 กิโลเมตร ทั้งสองช่วงนี้ภาคเอกชนไทยได้รับสัมปทานในการดำเนินการก่อสร้างและลาดยาง

จากเส้นทางดังกล่าว เส้นทางที่ได้รับความสนใจและมีความเป็นไปได้สูง คือ เส้นทางจากเมืองคุนหมิง ของจีน ผ่านสาธารณรัฐเมียนมาร์มายังไทยที่อำเภอแม่สาย "จีน - เมียนมาร์ - ไทย" เนื่องจากมีระยะทางสั้นที่สุด และที่สำคัญก็คือ เส้นทางคมนาคมช่วงที่อยู่ในประเทศไทย มีความสะดวกและปลอดภัยที่สุดด้วย นอกจากนี้ประเทศจีนที่เล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับแล้ว สาธารณรัฐเมียนมาร์ และ สปป.ลาว ต่างย่อมเล็งเห็นประโยชน์และโอกาสจากการเส้นทางคมนาคมเส้นนี้ ย่อมจะส่งเสริมสนับสนุนและเร่งปรับปรุงเส้นทางเชื่อมโยงเครือข่ายการคมนาคมของตนกับเส้นทางสายนี้อย่างแน่นอน

จึงเห็นได้ว่า ความต้องการของประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวข้างต้นยังสอดคล้องกับจุดประสงค์ของจังหวัดเชียงรายที่ต้องการให้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมของภูมิภาคนี้ ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายเส้นทางคมนาคมทางบก ระหว่างเมืองสำคัญต่าง ๆ ของสาธารณรัฐเมียนมาร์ สปป.ลาว และจีนตอนใต้ กับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กอปรกับอำเภอแม่สายก็มีศักยภาพความพร้อมด้านแนวทางการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบโครงสร้าง อยู่ก่อนแล้ว ยังได้รับความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างดียิ่งด้วย ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นโอกาสดีของอำเภอแม่สาย ที่จะใช้ความต้องการของประเทศเพื่อนบ้าน และศักยภาพความพร้อมของตน มาพัฒนาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมให้แก่ภูมิภาคแห่งนี้ เช่น พัฒนาดังกล่าว เพื่อขนถ่าย กักเก็บ และส่งต่อสินค้าระหว่างประเทศ เหมือนกับท่าเรือคลองเตย เป็นต้น อีกทั้งอำเภอแม่สายยังอยู่ห่างจากสนามบินนานาชาติ จังหวัดเชียงรายเพียง 50 กว่ากิโลเมตร ดังนั้น จึงเป็นหนทางเลือกอีกทางหนึ่ง ที่จะกระจายสินค้าจากอำเภอแม่สายไปสู่ตลาดและแหล่งการค้าอื่น ๆ ด้วย

4.2.2 โอกาสการเป็นเมืองหน้าด่านประตูการค้าชายแดน

โอกาสการเป็นเมืองหน้าด่านประตูการค้าชายแดนของอำเภอแม่สายนั้น พิจารณาได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง จากโครงการเส้นทาง จีน - เมียนมาร์ - ไทย ถ้าโครงการสำเร็จตามเป้าหมาย และประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์ สปป.ลาว และจีน ได้เชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมเข้ากับเส้นทางนี้ได้สำเร็จ ย่อมส่งผลต่ออำเภอแม่สาย ดังนี้

- 1) เป็นเมืองหน้าด่านประตูการค้าชายแดนที่สมบูรณ์เป็นรูปร่างชัดเจนขึ้น
- 2) เป็นการเพิ่มช่องการค้าเสียดินค้าอุปโภค บริโภค และสินค้าอื่น ๆ จากอำเภอแม่สายไปสู่กลุ่มลูกค้าทั้ง 3 ประเทศ ซึ่งมีความต้องการและกำลังซื้อสูงอย่างไร้ขีดจำกัด สามารถขยายวงกว้างได้มากขึ้น และรวดเร็วขึ้น
- 3) ส่งผลให้อำเภอแม่สายสามารถพัฒนาตลาดและช่องทางการค้าการลงทุนใหม่ในประเทศทั้ง 3 ได้ง่าย สะดวก รวดเร็วขึ้น
- 4) เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในอนาคต ไทยจึงต้องแสวงหาแหล่งวัตถุดิบ และแหล่งพลังงานสำรองจากภายนอกประเทศ ดังนั้น เมื่อเส้นทางการคมนาคมจากประเทศทั้ง 3 มายังอำเภอแม่สาย มีความสะดวก รวดเร็วขึ้น ย่อมเป็นการลดต้นทุนด้านการขนส่งวัตถุดิบและพลังงานให้แก่ไทย ย่อมทำให้มีความได้เปรียบเชิงการค้ามากขึ้น

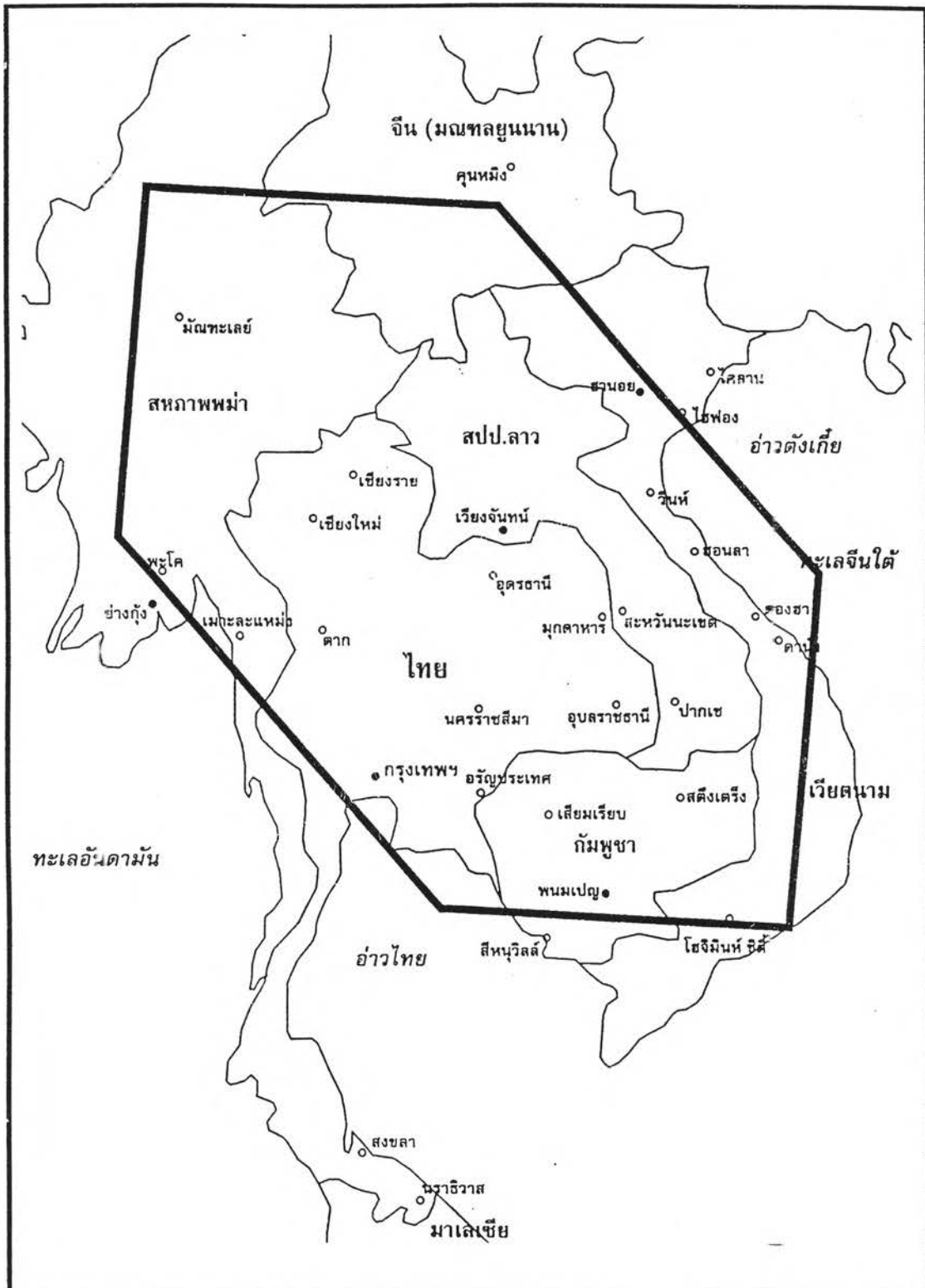
ประการที่สอง ปัจจุบันสาธารณรัฐเมียนมาร์ได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างเป็นทางการแล้ว ดังนั้นในอนาคตความร่วมมือการค้าระหว่างไทย-เมียนมาร์ ย่อมมีโอกาสสูงขึ้นตามไปด้วยเพราะสาธารณรัฐเมียนมาร์ต้องปฏิบัติตามกรอบข้อตกลงความร่วมมือของอาเซียนนั่นเอง

4.2.3 โอกาสการขยายการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอแม่สาย อันประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภท วัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ตลอดจนความพร้อมด้านกาบริการธุรกิจท่องเที่ยวทั้งโรงแรมที่พักและบริษัทนำเที่ยว ย่อมก่อให้เกิดการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในอำเภอแม่สายได้อย่างมากในอนาคต

ขณะเดียวกันประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐเมียนมาร์ ซึ่งอยู่ด้านฝั่งตรงข้ามของอำเภอแม่สาย ก็มีเมืองท่าซีเหล็ก เชียงตุง มณฑลพะโล่ และตองยี ซึ่งเมืองเหล่านั้นนอกจากจะมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมียนมาร์แล้ว ยังมีความสวยงามและล้ำค่าทั้งในด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีอีกด้วย ทว่าการเมียนมาร์จึงได้พัฒนาเพื่อให้เป็นเมืองสำคัญด้านการท่องเที่ยว และมีนโยบายเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวเอเชียและชาวยุโรป สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวเมืองท่าซีเหล็กและเชียงตุงได้ ส่วนประเทศจีน ก็มีเมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอยู่มากมายหลายแห่ง

ดังนั้น อำเภอแม่สายจึงมีโอกาสอย่างสูงด้านการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการแสวงหาลู่ทาง เปิดตลาดการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน มาท่องเที่ยวยังอำเภอแม่สายและจังหวัดท่องเที่ยวอื่น ๆ ของไทยด้วย ซึ่งเป็นการนำรายได้เข้าสู่อำเภอแม่สายอีกทางหนึ่ง

แนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวและการค้าชายแดน : กรณีศึกษาสุขาภิบาลแม่สาย
 แสดง : โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ
 (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation : GMS)

แผนที่ 4.5

4.2.4 โอกาสขยายฐานการผลิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

อำเภอแม่สาย มีพื้นที่เหมาะสมทางการเกษตร เนื่องจากมีสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ รวมทั้งระบบการชลประทานที่ดีเอื้ออำนวยแก่การเพาะปลูก ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของอำเภอแม่สายจึงมีทั้งพืช ผลไม้เมืองร้อนและเมืองหนาว เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ สตรอเบอร์รี่ บ๊วย ไม้ดอกและผักเมืองหนาวชนิดต่าง ๆ ตลอดจนพันธุ์พืชเมืองหนาวที่สำคัญ เช่น ข้าวสาลี ซึ่งผลิตได้ดีในพื้นที่อำเภอแม่สายเช่นกัน จึงเป็นข้อได้เปรียบในด้านความหลากหลายของผลิตผลภาคการเกษตรเป็นอย่างมาก

ความได้เปรียบทางการเกษตรที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ด้านการตลาดและการคมนาคม เนื่องจากอำเภอแม่สายมีเส้นทางการคมนาคมที่ดีเกือบทุกพื้นที่ แหล่งผลิตก็อยู่ไม่ไกลจากชุมชนและตลาดสามารถขนส่งผลผลิตถึงผู้บริโภคได้รวดเร็ว ในด้านตลาดนั้น นอกจากตลาดท้องถิ่นและตลาดภายในประเทศแล้ว ยังมีตลาดของประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญ คือ เมียนมาร์ ลาว และจีน รองรับซึ่งเป็นตลาดที่มีความต้องการและมีกำลังซื้อสูง ซึ่งเกษตรกรสามารถผลิตสินค้าคุณภาพและส่งไปจำหน่ายได้ เช่น ข้าว ผลไม้สด ดอกไม้สด น้ำผลไม้ กัญชงไม้ เป็นต้น

ในด้านอุตสาหกรรม พบว่าในช่วงที่ผ่านมาสินค้าอัญมณีประเภทต่าง ๆ ของอำเภอแม่สายได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับจากผู้ซื้อและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความสวยงาม มีคุณภาพและราคาที่เหมาะสม ดังนั้น จึงมีการตั้งโรงงานทั้งขนาดเล็กและกลางเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นโรงงานเจียรไนพลอย และมีการนำเข้าสินค้าจำพวกหินมีค่าที่ยังไม่ได้เจียรไน อาทิเช่น หยก ทับทิม และพลอยสี เป็นต้น เพื่อนำมาเจียรไนและแปรรูปเป็นอัญมณีแบบต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายภายในประเทศและเพื่อการส่งออกสู่ตลาดอัญมณีโลกต่อไป

จากที่กล่าวมา ในด้านศักยภาพและโอกาสสำคัญในหลาย ๆ ด้านของอำเภอแม่สาย ตลอดจนสภาพการค้าและการท่องเที่ยวที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน กอปรกับตำแหน่งที่ตั้งที่อยู่ท่ามกลางประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคแห่งนี้ ย่อมเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน การท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของอำเภอแม่สายต่อไปในอนาคต

4.3 ศักยภาพของสาขาภิบาลแม่สาย

จากการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดเชียงราย ได้ส่งผลในด้านดีหลายประการต่ออำเภอและสาขาภิบาลแม่สาย โดยทำให้มีศักยภาพความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.3.1 ศักยภาพด้านที่ตั้ง

เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของอำเภอแม่สาย ตั้งอยู่ระหว่างกลุ่มประเทศในแถบอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ซึ่งประกอบด้วยประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์ สปป.ลาว และจีนตอนใต้ มีประชากรรวมกันมากกว่า 300 ล้านคน ซึ่งถือว่าเป็นตลาดการค้าที่ใหญ่มากและเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง ดังนั้น อำเภอแม่สาย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะบริเวณชายแดนไทยด้านอำเภอแม่สายที่ติดกับเมืองท่าซี้เหล็ก ของสาธารณรัฐเมียนมาร์นั้น มีความสำคัญทั้งในด้านการค้า การท่องเที่ยว และความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ส่วนฝั่งตรงข้ามเป็นที่ตั้งของเมืองท่าซี้เหล็ก เชียงตุง มณฑลยูนนาน และตองยี ก็ล้วนแต่เป็นเมืองหลักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์ และทางเมียนมาร์มีนโยบายพัฒนาเมืองเหล่านี้ไปจนจรดชายแดนจีนให้เป็นเมืองสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวต่อไป จึงกล่าวได้ว่าอำเภอแม่สาย โดยเฉพาะสาขาภิบาลแม่สาย มีศักยภาพและความได้เปรียบทางด้านตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ที่สามารถพัฒนาสร้างโอกาสให้สาขาภิบาลแม่สายเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ การคมนาคม และการท่องเที่ยวต่อไปได้ในอนาคต

4.3.2 ศักยภาพด้านความมั่นคงของประเทศ

สิ่งที่สำคัญ 3 ประการ ที่นักลงทุนมองถึงประเทศและพื้นที่ที่จะเข้าไปลงทุน ได้แก่

- 1) ความมั่นคงทางการเมือง และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
- 2) ความมั่นคงของตลาดการค้าและการเงิน
- 3) ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยไม่เคยประสบปัญหาในด้านการเมืองที่รุนแรงจนส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในไม่ว่าในระดับใดก็ตาม อีกทั้งยังมีกฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรการตลอดจนกลไกในการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเสริมสร้างความมั่นใจ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ผู้อาศัยอยู่ในประเทศ ส่วนในด้านการเงินของประเทศ แม้ว่าค่าเงินบาทจะมีความผันผวนบ้าง แต่ก็เป็นไปตามภาวะการณ์โลกและมีช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น จึงกล่าวได้ว่าภาวะการเงินของไทยมีเสถียรภาพมั่นคง ส่วนระบบอัตราแลกเปลี่ยนทางการเงินก็แปรเปลี่ยนไปตามระบบการเงินโลกอย่างสมเหตุสมผล อีกทั้งสถาบันการเงิน ก็ที่มีความพร้อมและเป็นสากล สำหรับด้านการตลาดการค้านั้น ไทยก็เป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ซื้อ และมีช่องทางการค้าใหม่ๆ มากมายอยู่เสมอ ดังนั้น อำเภอแม่สาย จึงมีศักยภาพ

ด้านนี้ที่ได้เปรียบกว่าประเทศเพื่อนบ้านในเขตอนุภูมิภาคนี้ จึงได้รับความสนใจจากนักลงทุนต่างประเทศเพื่อเข้ามาลงทุนอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

4.3.3 ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน

เมื่อพิจารณาระบบสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สายและสุขาภิบาลแม่สาย จะเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวมีความพร้อม เพียงพอแก่ความต้องการของชุมชนทุกด้าน ดังนี้

ก. เส้นทางคมนาคมขนส่ง

- กรมทางหลวงได้ทำการปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 110 (ถนนพหล-โยธิน) เริ่มตัวเมืองจังหวัดเชียงรายจนถึงอำเภอแม่สาย สิ้นสุดที่บริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่า (สะพานท่าซี้เหล็ก) รวมระยะทางรวมทั้งสิ้น 63 กิโลเมตร โดยปรับปรุงเพิ่มผิวจราจรให้เป็นขนาด 4 ช่องทางจราจรไป-กลับ ขณะนี้เสร็จสมบูรณ์เรียบร้อย ทำให้มีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยเพิ่มขึ้น

- กรมทางหลวงได้ทำการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-พม่า (สะพานท่าซี้เหล็ก) ขึ้นใหม่แทนสะพานเดิมที่คับแคบและชำรุด โดยเป็นสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ช่องทางจราจรไป-กลับ เพื่อความสะดวกและมั่นคงแข็งแรงสามารถรองรับรถบรรทุกลำเลียงสินค้าผ่านแดนได้

- สุขาภิบาลแม่สายและกรมโยธาธิการ ได้ทำการก่อสร้างปรับปรุงอาคารด้านสุขาภิบาลพรมแดนแม่สาย ประกอบด้วยอาคารสำนักงานด้านตรวจคนเข้าเมือง ตรงบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่า เพื่อให้สะดวกในการติดต่อและมีความกว้างขวางมากขึ้น

- กรมโยธาธิการ ได้ปรับปรุงและสร้างถนนเลียบลำน้ำแม่สาย ซึ่งเป็นถนนยุทธศาสตร์ และเป็นเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น พระธาตุดอยเวา ถ้ำผาจม เพื่อความสะดวกในการเดินทางและความมั่นคงของประเทศ โดยริมถนนบางช่วงได้จัดสวนสาธารณะเพื่อพักผ่อนด้วย

- รพช. ได้ปรับปรุงถนนที่เชื่อมโยงระหว่างตำบล หมู่บ้าน ในอำเภอแม่สาย โดยลาดยางและเทคอนกรีตเสริมเหล็กให้ได้มาตรฐาน รพช. เช่น ถนนเหมือนแดง ถนนป่าย่าง ถนนนามน ถนนลมจอย ถนนสุขาภิบาล ซอย 18 และถนนเลียบลคลองชลประทาน

ข. ไฟฟ้า

ทุกหมู่บ้านที่อยู่ในเขตอำเภอแม่สาย รวม 84 หมู่บ้าน 24,389 ครัวเรือน มีไฟฟ้าเข้าถึงใช้ครบทั้ง 84 หมู่บ้าน ครอบคลุม 23,311 ครัวเรือน มีเพียง 799 ครัวเรือน เท่านั้น ที่ยังไม่มีระบบไฟฟ้าใช้ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2540, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงราย)

ค. ประปา

เนื่องจากที่ผ่านมาพบปัญหาสูญเสียในปริมาณสูง เนื่องจากสภาพท่อส่งน้ำเก่าและ

ชำรุด จึงได้จัดเตรียมโครงการปรับปรุงขยายกิจการประปาโดยก่อสร้างระบบผลิตน้ำประปาเพื่อผลิตน้ำครอบคลุมพื้นที่ทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลแม่สาย จะเริ่มดำเนินการก่อสร้างในปี 2545

ง. การติดต่อสื่อสารโทรคมนาคม

ปัจจุบันสุขาภิบาลแม่สายสามารถให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม สามารถติดต่อได้ทั้งในระดับท้องถิ่น และการสื่อสารข้ามประเทศ

นอกจากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิมแล้ว อำเภอแม่สายยังได้จัดเตรียมหาแนวทางเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคตไว้ด้วย กล่าวได้ว่า สุขาภิบาลแม่สายมีศักยภาพความพร้อมด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานครบทุกด้านที่เอื้ออำนวยโอกาสทางด้านการลงทุนได้เป็นอย่างดี

4.3.4 ศักยภาพด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดน

ฝั่งตรงข้ามอำเภอแม่สายอันเป็นที่ตั้งของเมืองท่าขี้เหล็ก เชียงตุง มัณฑะเลย์ และเมืองตองยี ล้วนเป็นเมืองหลักสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์ ชุมชนเมืองดังกล่าว ส่วนใหญ่ยังมีความต้องการในด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และการพึ่งพาบริการต่าง ๆ จากอำเภอแม่สายเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่า ในแต่ละปีมูลค่าการค้าชายแดนของไทยกับสาธารณรัฐเมียนมาร์ ที่ผ่านด่านศุลกากรแม่สาย จังหวัดเชียงราย มียอดเพิ่มขึ้นเกินพันล้านบาทโดยตลอดทุกปี (ยกเว้น ในปี พ.ศ. 2538 ที่มีมูลค่าการค้าลดลง เนื่องจากผลกระทบด้านการสู้รบปราบปรามกองกำลังชนชา บริเวณชายแดนท่าขี้เหล็ก ประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์) โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2540 มียอดการค้ารวม 2,738 ล้านบาท ซึ่งสูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (2535 – 2540) มีมูลค่าส่งออกสินค้าถึง 2,641 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2535 พบว่า มียอดการค้าเพียง 1,111 ล้านบาท เป็นมูลค่าการส่งออก 1,094 ล้านบาท จายยอดการค้าดังกล่าว เป็นยอดตัวเลขการค้าที่เป็นทางการเท่านั้น แต่สภาพความเป็นจริงจะเห็นว่า ในแต่ละปียอดการส่งออกที่ไม่เป็นทางการยังสูงกว่าตัวเลขที่ทางการบันทึกไว้ เพราะมีช่องทางการส่งสินค้าได้ง่ายในจุดที่ไม่มีด่านศุลกากรอีกหลายช่องทาง ดังนั้น จึงคาดยอดการค้าชายแดนรวมในแต่ละปีจะต้องสูงกว่าตัวเลขที่อยู่ในรายงานบันทึกของทางราชการแน่นอน

จากมูลค่าการค้าที่สูงขึ้นแต่ละปีย่อมชี้ให้เห็นถึง กำลังซื้อและความต้องการสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านที่มีอย่างไม่จำกัด ขณะที่สินค้าอุปโภค-บริโภค ยางรถยนต์ น้ำมันเชื้อเพลิง และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ได้ก่อรายได้ให้แก่ประเทศไทยอย่างมหาศาล ในขณะที่สินค้าประเภทของฝากของที่ระลึก เสื้อผ้า ผลไม้ต่าง ๆ เฉพาะที่จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอำเภอแม่สาย ก็สร้างรายได้อย่างมากให้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่เช่นกัน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพความพร้อมด้านเศรษฐกิจการค้าของอำเภอแม่สาย ทั้งในฐานะผู้จัดหา ส่งออกและจำหน่ายสินค้า ที่มีความสำคัญยิ่งต่ออนุภูมิภาคแห่งนี้

และจากการศึกษาสุ่มตัวอย่าง ด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอำเภอในจังหวัด เชียงรายที่เห็นว่ามียุทธศาสตร์ความพร้อมด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวมากที่สุด พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.8 เห็นว่าได้แก่ อำเภอแม่สาย รองลงมา ร้อยละ 10.4 เห็นว่าได้แก่ อำเภอเชียงแสน ดังมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอำเภอในจังหวัดเชียงรายที่มียุทธศาสตร์ความพร้อมด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวมากที่สุด

อำเภอ	ประชาชนทั่วไป		ผู้ประกอบการ		จนท./ข้าราชการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แม่สาย	61	24.4	97	38.8	34	13.6	192	76.8
เชียงแสน	11	4.4	12	4.8	3	1.2	26	10.4
เมือง	10	4.0	2	0.8	2	0.8	14	5.6
เชียงของ	9	3.6	0	0.0	2	0.8	11	4.4
แม่จัน	2	0.8	1	0.4	0	0.0	3	1.2

ที่มา : จากแบบสอบถาม

4.3.5 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

อำเภอแม่สายมีพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีโบราณสถาน และศิลปกรรม วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าเขา จึงมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่งที่สวยงาม และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ อีกทั้งสภาพภูมิอากาศ ก็เหมาะแก่การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนเป็นอย่างยิ่ง ส่วนความพร้อมในด้านการบริการ ธุรกิจท่องเที่ยว ก็มีโรงแรม รีสอร์ท ที่มีจำนวน 16 แห่ง ห้องพักให้บริการรวมกว่า 522 ห้อง และบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ อีกหลายบริษัท

ในขณะที่เส้นทางคมนาคมสายหลักที่มุ่งสู่อำเภอแม่สาย อันได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 110 จากตัวจังหวัดเชียงรายซึ่งไปสิ้นสุดที่บริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่า หรือสะพานท่าขี้เหล็ก อำเภอแม่สาย ก็ได้รับการปรับปรุงให้มีผิวการจราจรขนาด 4 ช่องทางจราจรไป-กลับ เสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงมีความสะดวก ปลอดภัยตลอดการเดินทางที่มายังอำเภอแม่สาย อีกทั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดเชียงราย ประมาณ 63 กิโลเมตร และห่างจากสนามบินนานาชาติจังหวัดเชียงราย ในเส้นทางเดียวกันเพียง 50 กิโลเมตร เท่านั้น นอกจากนี้ ระหว่างเส้นทางเพื่อไปยังอำเภอแม่สาย ก็มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และตระการการเที่ยวชมเป็นอย่างยิ่งอยู่หลายแห่ง อาทิ พระธาตุดอยตุง – พระบรมธาตุที่ควรแก่การสักการะ อันมีประวัติยาวนาน พระตำหนักดอยตุง – สถานที่แห่งการรำลึกถึงสมเด็จพระเจ้า อดุลยเดชแห่งการเที่ยวชม สวนแม่ฟ้าหลวง – สวนสวยที่ดารดาษด้วยพรรณไม้ดอกเมืองหนาว ถ้ำหลวงนางนอน – แหล่งเขา ขุนน้ำ

และถ้าหากที่ใหญ่ยาวยิ่ง เป็นต้น ในขณะที่ภายในเขตพื้นที่สุขภาพบาลแม่สายก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายที่ ทั้งบรรยากาศและทัศนียภาพโดยรอบยังคงไว้ซึ่งธรรมชาติบริสุทธิ์ แม้ว่าสังคมสมัยใหม่จะทำให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม

สำหรับความพร้อมด้านการบริการ สิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติอันมีคุณค่า คงความเป็นภูเขาและป่าไม้ที่อยู่ในพื้นที่ ทั้งชื่อเสียงสมญานามแห่งแม่สาย "ดินแดนเหนือสุดยอดในสยาม" กอปรกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต่างล้วนส่งเสริมให้อำเภอแม่สาย ได้มีโอกาสต้อนรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านการมาเยี่ยมและเดินทางผ่าน จากสภาพการณ์ที่ผ่านมาพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอแม่สายตลอดทั้งปี คาดว่ามีจำนวนอย่างไม่เป็นทางการปีละไม่ น้อยกว่าแสนคน

ขณะที่อำเภอแม่สายมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวมากเท่าใด นักท่องเที่ยวก็หลังไหลมาเที่ยวชมมากขึ้น มิเพียงแต่อำเภอแม่สายเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว เมืองท่าขี้เหล็กของสาธารณรัฐเมียนมาร์ก็ได้รับผลประโยชน์ด้วยเช่นกัน ดังนั้น ทั้งอำเภอแม่สายและเมืองท่าขี้เหล็ก ต่างก็เปรียบเสมือนแม่เหล็กแรงใหญ่ ที่คอยดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างมิรู้จักเหน็ดเหนื่อย ให้มาเยี่ยมเยือน เที่ยวชมและจับจ่ายสินค้าของฝากของที่ระลึกตามประเพณี "มาแล้วต้องซื้อ ไม่ซื้อก็เหมือนไม่ได้มา"

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอันเกิดจากปัจจัยเกื้อหนุนหลาย ๆ อย่างดังที่ได้กล่าวมาทำให้อำเภอแม่สายมีโอกาสการพัฒนาขยายการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวชายแดนได้อย่างกลมกลืนและเหมาะสมยิ่ง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่สุขภาพบาลแม่สายเกี่ยวกับความคิดเห็นในหลาย ๆ ประเด็น เกี่ยวกับศักยภาพความพร้อมของอำเภอแม่สายและสุขภาพบาลแม่สาย ได้ผลการศึกษาดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพความพร้อมของสุขภาพบาลแม่สาย เพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว (ดังมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.3) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้แก่ศักยภาพความพร้อมทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาได้แก่ ศักยภาพความพร้อมด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 22.8 ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ร้อยละ 18.8 ด้านสถาบันการเงิน ร้อยละ 15.2 ด้านความมั่นคงทางการเมือง ร้อยละ 11.6 ด้านสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร้อยละ 10.0 นอกจากนี้เห็นว่าได้แก่ด้านอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.4

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้สุขภาพบาลแม่สายมีศักยภาพด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.4) จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

ร้อยละ 30.0 เห็นว่าได้แก่ความพร้อมด้านการพาณิชย์ การเงิน และการธนาคาร รองลงมาคือ ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม ร้อยละ 26.4 ส่วนที่เห็นว่าได้แก่ ความพร้อมด้านการติดต่อสื่อสาร คมนาคมขนส่ง และความพร้อมด้านการศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และ 20.4 ตามลำดับ

จากการที่สุขาภิบาลแม่สายมีธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาทำการหลายแห่ง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 42.8 เห็นว่าได้รับประโยชน์ด้านการได้รับบริการด้านต่าง ๆ มากขึ้น รองลงมา ร้อยละ 34.0 เห็นว่าได้รับประโยชน์ในด้านการติดต่อทำธุรกรรมได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ร้อยละ 20.4 เห็นว่าได้รับประโยชน์ในด้านเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเงินและการลงทุน และร้อยละ 7.2 เห็นว่าได้รับประโยชน์ด้านการเป็นศูนย์กลางติดต่อทำธุรกรรมกับประเทศข้างเคียง ดังมีรายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4.5

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทธุรกิจที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีศักยภาพความพร้อมมากที่สุดทางด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าได้แก่ ธุรกิจประเภทค้าปลีกและส่ง คิดเป็นร้อยละ 35.2 รองลงมาคือ ประเภทเครื่องประดับจากอัญมณี ร้อยละ 32.8 ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 27.6 ประเภทของฝากของที่ระลึก ร้อยละ 22.0 ประเภทการท่องเที่ยวและโรงแรม ร้อยละ 12.0 ประเภทเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ร้อยละ 1.6 (ดังมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับศักยภาพความพร้อมของสุขาภิบาลแม่สาย เพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

ศักยภาพความพร้อม	ประชาชนทั่วไป		ผู้ประกอบการ		จนท./ข้าราชการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	38	15.2	35	14.0	12	4.8	85	34.0
ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	17	6.8	28	11.2	12	4.8	57	22.8
ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน	26	10.4	15	6.0	6	2.4	47	18.8
ด้านสถาบันการเงิน	10	4.0	21	8.4	7	2.8	38	15.2
ด้านความมั่นคงทางการเมือง	16	6.4	11	4.4	2	0.8	29	11.6
ด้านสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม	6	2.4	14	5.6	5	2.0	25	10.0
ด้านอื่น ๆ	4	1.6	2	0.8	0	0.0	6	2.4

ที่มา : จากแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้สมาชิกสภาแม่สาย
มีศักยภาพด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

ความพร้อม	ประชาชนทั่วไป		ผู้ประกอบการ		จนท./ข้าราชการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การพาณิชย์ การเงิน การธนาคาร	22	8.8	36	14.4	17	6.8	75	30.0
การท่องเที่ยวและโรงแรม	22	8.8	35	14.0	9	3.6	66	26.4
การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง	15	6.0	23	9.2	14	5.6	52	20.8
การศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	30	12.0	15	6.0	6	2.4	51	20.4
อื่น ๆ	6	2.4	8	3.2	2	0.8	16	6.4

ที่มา : จากแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดสาขาทำการหลาย
แห่งของธนาคารหลายแห่งในสมาชิกสภาแม่สาย

ประโยชน์ที่ได้รับ	ประชาชนทั่วไป		ผู้ประกอบการ		จนท./ข้าราชการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับบริการด้านต่าง ๆ มากขึ้น	27	10.8	63	25.2	17	6.8	107	42.8
ทำธุรกรรมได้สะดวก รวดเร็วขึ้น	38	15.2	37	14.8	10	4.0	85	34.0
เป็นแหล่งข้อมูลทางการเงิน และการ ลงทุน	21	8.4	18	7.2	12	4.8	51	20.4
เป็นศูนย์กลางติดต่อทำธุรกรรมกับ ประเทศข้างเคียง	15	6.0	1	0.4	2	0.8	18	7.2

ที่มา : จากแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประเภทรูทกิจที่มีศักยภาพควมพร้อมมากที่สุดทาง
ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

ประเภทรูทกิจ	ประชาชนทั่วไป		ผู้ประกอบการ		จนท./ข้าราชการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การค้าปลีกและส่ง	31	12.4	40	16.0	17	6.8	88	35.2
เครื่องประดับจากอัญมณี	34	13.6	40	16.0	8	3.2	82	32.8
อาหารและเครื่องดื่ม	31	12.4	29	11.6	9	3.6	69	27.6
ของฝากของที่ระลึก	18	7.2	28	11.2	9	3.6	55	22.0
การท่องเที่ยวและโรงแรม	9	3.6	15	6.0	6	2.4	30	12.0
เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค	4	1.6	0	0.0	0	0.0	4	1.6

ที่มา : จากแบบสอบถาม